

1 Hver verða forlög mannkynsins?

Á það að líta undir lok í náinni framtíð, eða mun það komast á braut hinna glæsilegustu framfara? —
Skoðanir H. G. Wells.

1.
Mjér var áðan borið á brýn að jeg spái dapurlega um framtíð íslensku þjóðarinnar og alls mannkyns. En þetta er mis-skilningur. Jeg hefi aðeins sagt — og sagði þegar vorið 1914 — að hins versta sje von, jafnvel meiri hörmunga en nokkru sinni áður í sögu mannkynsins, ef ekki verði gagnger stefnubreyting. Virðist mjer sem öll rás viðburðanna síðan jeg vakti fyrst máls á þessu, bendi mjög eindregið til þess að jeg hafi rjett skilið. Var mjer vitanlega mjög mikill hugur á að koma fram þeim skilningi, sem jeg taldi víst að gæti orðið til að afstýra heimsvandræðum. En þar var þungt fyrir. Það er Íslendingi erfitt — og þá einkum ef um er að ræða mann, sem ekki er skáld, heldur náttúrufræðingur og heim-spekingur, ef svo mætti að orði komast, — að vekja svo víða eftirtekt á orðum sínum, sem nauðsynlegt er. Það má því geta nærri, að mjer hefir þótt vænt um, ef heimskunnir menn sögðu eitthvað, sem mjer virt-

ist vera í rjetta átt um þessi efni. En enginn hefir þar, svo jeg viti til — að Adam Rutherford einum undanteknum — betur gert en H. G. Wells, í nýjustu bók sinni: Um forlög mannkynsins: The Fate of Homo Sapiens, London 1939.

II.

Því miður hefi jeg ekki sjeð þessa bók sjálfa ennþá; en mjög gróð grein um hana er í náttúrufræðitímaritinu Nature 2. sept. s.l., eftir J. C. H. (sem jeg veit ekki hver er). Virðist þar tekið fram einmitt það, sem mjer þykir merkilegast í skoðunum Wells. Hinum ágæta snillingi virðist ástandið hjer á jörðu nú vera orðið svo ískeyggilegt, að hin mesta hættu sje á afturför mannkynsins og jafnvel aldauða, ef ekki er að gert. Telur hann bráðra aðgerða þörf vera, en þar sje ekki hægt um vik, því að ekkert minna dugi en gersamleg breyting hugarfarsins. Segir hann hugarfarsbreytingu þessa verða spretta af aukinni þekkingu, auknum skilningi á tilveruinni. Það sem vorri kynslóð er mest þörfin á, að ætlan Wells, er ný upplýsingaralda, lík þeirri, sem varð undirstaðan undir framförum 19. aldarinnar. En

þó þarf þessi upplýsingaralda, sem bera á mannkynið að hinu fögru og bjargandi framtíðarströnd, að vera miklu stórkostlegri en áður var. Og hann spyr, hvort það sje mögulegt, að þetta geti orðið nú á vorum dögum.

III.

Það sem mjer þykir alveg sjer-staklega mikilsvert er, að Wells gefur í skyn, ótvíræðlega, að þessi nýja upplýsingaralda verði að leiða til „vísindalegs útsýnis yfir lífið í alheimi: The scientific vision of life in the universe“. Er auðskilið að mjer muni þykja vænt um að sjá, hversu nærri hinn ágæti snillingur er þarna kominn þeirri skoðun, sem jeg fyrst hjelt fram í brjefi mínu til danska vísindafjelagsins vorið 1914, en síðan rækilegar í bókinni Nýal. Hin nauðsynlega breyting frá Helstefnu til Lífstefnu

verður þegar menn uppgötva lífið á stjörnunum og komast í vísindalegt samband við það. Og án þess þekkingarauka, þeirrar upplýsingar, getur sú breyting alls ekki orðið, heldur líður mannkynið undri lok, eftir að ástandið hefir orðið líkara og líkara því, sem er á þeim stöðum framlífsins, sem verðskulda að heita helvíti. — Framtíð mannkynsins hefir aldrei verið stofnað í jafn brýnan vola og nú er gert, og ætti það að geta greitt fyrir tilraununum til að koma á friði, ef þetta væri lýðum ljóst. Og ætti þessu efni að mega vænta mikils stuðnings af þessari bók hins víðlesna höfundar, sem ekki síst er frægur fyrir það, hversu oft hann hefir rjett til getið um, hvað náin framtíð mundi bera í skauti sínu.

5. okt.

Helgi Pjeturss.

Mbl. 31.10.39.